BORNHOLMS KLIMAPLAN

Bornholm vil bidrage til klimamål

/ SIDE 2-3

KLIMAREGNSKABET

Begyndelsen på din grønne omstilling

/ SIDE 6-7

GRØNNE VIRKSOMHEDSPROJEKTER

DTU studerende arbejder med udvikling af fremtidens energiløsninger

/ SIDE 22-23

Business Bornholm

Torsdag den 8. juni 2023

Annoncetillæg til Bornholms Tidende

TEMA:

Klimaomstilling – et must for øens fremtid

TOYOTA RELAX

OP TIL 10 ÅRS SERVICEAKTIVERET GARANTI*

*Toyota Relax er en garanti, som automatisk bliver aktiveret efter hvert serviceeftersyn på et autoriseret Toyota-værksted, helt op til bilen bliver 10 år eller har kørt 185.000 km., alt efter hvad der kommer først.
Bilen må ikke være omfattet af fabriksgaranti.

Midtbornholms Auto A/S
Brovangen 20 · 3720 Aakirkeby · Tlf. 56 97 56 05
www.toyota-bornholm.dk

BORNHOLMs REVISION A/S

Bornholms erhvervslivs foretrukne rådgiver med fokus på faglighed, værdiskabelse, kunder og medarbejdere

TORNEGADE 4 1. sal · 3700 RØNNE
GL. RØNNEVEJ 17A · 3730 NEXØ
TELEFON 5695 1066

Billeje Bornholm
Stort udvalg
fra kr. 399,- pr. dag

Fleksibel levering og afhentning

www.BillejeBornholm.dk · Tlf.: 6168 2047

AUTOHUSET A/S
Aut. forhandler
Zahrtmannsvej 46
3700 Rønne
Tlf. 56 95 20 47
www.autohuset-bornholm.dk

Karen Bladt, formand for Business Center Bornholm og Bornholms Erhvervsråd

Leder:

Kære læser

■ I denne udgave sætter vi fokus på en af de største udfordringer, som verden står overfor i vores tid: klimaet og den grønne omstilling.

Som samfund har vi forpligtiget os til at reducere vores CO2-udledning og finde mere bæredygtige måder at drive vores virksomheder på.

Det kan virke overvældende. Men det er også en chance for at tænke nyt og finde innovative løsninger, der ikke kun er gode for miljøet, men også kan være en kilde til økonomisk vækst og jobskabelse.

På Bornholm har vi længe været opmærksomme på betydningen af den grønne omstilling, og mange har allerede taget skridt i den retning. I dette nummer af Business Bornholm vil I derfor kunne læse om nogle af de virksomheder, der er førende inden for bl.a. bæredygtig produktion på øen.

Vi bør samtidig huske på, hvordan den grønne omstilling kan være med til at styrke vores turismeindustri, og hvordan vi kan samarbejde på tværs af sektorer for at finde løsninger, der er gode både for miljøet og for vores økonomi.

Hos Business Center Bornholm er vi overbeviste om, at den grønne omstilling er nøglen til vores økonomiske fremtid. Vi kan blive en foregangsø.

Vi har allerede bevist, at vi er i stand til at tage ansvar for vores miljø og drive bæredygtige virksomheder på Bornholm. Nu er det på tide at tage næste skridt og tage lederskab i den grønne omstilling.

Jeg håber, I vil finde inspiration og viden i dette nummer af Business Bornholm, og at det vil motivere jer til at blive en del af vores grønne fremtid.

■ GOD LÆSELYST!

KOLOFON

Avisen udgives af Business Center Bornholm i samarbejde med Bornholms Erhvervsfond, Erhvervshus Hovedstaden Bornholm, Jobcenter Bornholm, Bornholms Regionskommune og Bornholms Tidende

Chefredaktør: Kristoffer Gravgaard 5690 3003, k@tidende.dk
Redaktør: Erhvervschef Christa Lodahl, Business Center Bornholm, 5695 7300 · cl@bornholm.biz
Journalist: Tina Toft Møller
Fotografer: Bornholms Tidendes fotografer
Annoncesalg: Bornholms Tidendes salgsafdeling
Tryk: Jysk Fynske Medier
Distribution: Bornholms Tidende

Denne erhvervsavis er udgivet som annoncetillæg til Bornholms Tidende, Nørregade 11-19, Rønne

Forsidefoto: Berit Hvassum

Bornholm vil bidrage til klimamål

Som led i udarbejdelsen af en kommende klimaplan fik Bornholm foretaget en CO2-kortlægning i 2021-2023. Her fortæller Pimmie Cordova Schultz, chefrådgiver for Viegand Maagøe A/S, om dataarbejdet.

■ Med Klimaloven fra 2020 vedtog Folketinget, "at Danmark skal reducere udledningen af drivhusgasser i 2030 med 70 % i forhold til niveauet i 1990, og at Danmark opnår at være et klimaneutralt samfund i senest 2050 med Parisaftalens målsætning om at begrænse den globale temperaturstigning til 1,5 grader celsius for øje."

Der er ingen tvivl – i hvert fald på papiret. Danmark vil være en førende klimakæmper.

Og det vil Bornholm også. I 2021 meldte Bornholms Regionskommune (BRK) sig således ind i et unikt klimapartnerskab (DK2020), hvor 95 ud af 98 danske kommuner har modtaget rådgivning og sparring for at kunne udarbejde lokale klimahandlingsplaner på et niveau, der matcher nogle af verdens mest klimaambitiøse storbyer. Det er første gang i historien, at mindre byer og kommuner prøver at gøre noget lignende.

Bornholm havde Viegand Maagøe til at stå for dataarbejdet med opgørelser af CO2-udledningen fra borgere, virksomheder, offentlige bygninger, transport og landbrugssektoren. Konsulentfirmaet skulle også udarbejde en analyse af, hvor Bornholm ender udledningsmæssigt i 2030 og 2050, hvis alt er "business as usual" samt angive konkrete løsninger til klimakampen.

– Ved at lave et klimaregnskab for kommunen som helhed får man et direkte indblik i hvilke områder, der kræver handling. Særligt viser BAU-scenariet (business as usual), at vi har brug for at handle nu. Det ansvar har Bornholms Regionskommune taget på sig ved at arbejde seriøst med de kommende klimaindsatser. Det kræver mere end bare tal at ændre udviklingen. Der har været mange strategiske overvejelser, som vi har drøftet med kommunen. Og det er denne proces, som jeg finder mest interessant, fortæller Pimmie Cordova Schultz, chefrådgiver for Viegand Maagøe, der sammen med sit team arbejdede på CO2-kortlægningen og analysedelen i sommeren 2021. Projektet færdiggjorde de i begyndelsen af 2023.

Hvordan foregår dataarbejdet?

– Vi benytter data fra Energi- og CO2-regnskabet, som vi udtrækker for den pågældende kommune. Hermed får vi detaljeret data på alt lige fra hvor mange oliefyr, der er på Bornholm, til borgernes transportvaner. Det er utroligt meget data at arbejde med, hvor vi går ned i dybden på energi-, transport- og landbrugsområdet. På energiområdet kan vi fx skelne energiforbruget mellem borgerne, virksomheder, landbrug og det offentlige for at se, hvilken gruppe er den mest CO2-udledende.

– Alle kommuner, som deltager i projektet, skal følge et bestemt "framework" i forhold til, hvad der skal indhentes for at kunne udarbejde en klimaplan. Den store joker på Bornholm er landbruget, som fylder meget i klimaregnskabet. Derfor skulle vi arbejde meget med denne sektor og beregne mere på mulige indsatser og de afledte effekter.

– Beregningerne foregår alle i et Excelark, men én ting er et Excelark; noget andet er virkeligheden, hvor man skal se på, hvad der er realistisk at udføre. Da "baseline" kom på plads, og vi skulle kigge på anbefalinger til klimaplanen, begyndte vi derfor en dialog og høringsperiode med kommunen og forskellige interessenter om mulige indsatsområder for Bornholm.

Skiller Bornholm sig ud i sammenligning med andre kommuner?

– Det er ekstra spændende at følge projektet på Bornholm, fordi der kommer en energiø, hvor der er lagt nationale planer, og dermed vil Bornholm være en kommune, som andre kommuner vil holde øje med i forhold til at kunne opnå gode erfaringer gennem stærke partnerskaber, der kan løfte klimaopgaven.

> **"Kommunen har fået foretaget et analysearbejde, og når klimaplanen kommer, har vi en drejebog. Vi har et skib, vi skal sætte i søen, men vi skal have folk med ombord**
>
> *Michael Brandt-Bernbom, leder af Natur og Miljø, BRK*

En "bornholmeropgave"

Nu ligger bolden – og rapporten – hos BRK. Klimaplanen skal udvalgsbehandles til juni og derefter godkendes en-

■ Om DK2020

Projektet omfatter 95 ud af landets 98 kommuner og baserer sig på den samme klimaplanlægningsstandard som C40-netværket (netværk bestående af nogle af verdens største og mest klimaambitiøse byer). Det er første gang, C40's internationale standard, 'The Climate Action Planning Framework' (CAPF), bliver implementeret og udviklet til brug i mindre byer og kommuner.

Kilde: realdania.dk

I 2021 forpligtede Bornholm sig til historisk vigtige verdensmål i klimakampen. Pimmie Cordova Schultz, chefrådgiver for Viegand Maagøe har været leder for et projekt, der har målt øens CO2-udledning og udarbejdet forslag til en kommende klimahandleplan. Foto: Viegand Maagøe

Michael Brandt-Bernbom, leder af Natur og Miljø hos Bornholms Regionskommune

Viegand Maagøe

■ **Tip:** Se, hvordan Bornholms CO2-udledning fordeler sig her: old.sparenergi.dk/offentlig/vaerktoejer/energi-og-co2-regnskabet
Det seneste regnskab er fra 2019, og du kan se tilbage til 2010.

deligt. Derfor forventer kommunen at kunne offentliggøre klimaplanen på den anden side af sommerferien. Planen er i øvrigt udarbejdet efter høringer i workshops med det bornholmske erhvervsliv, for hvis målene skal nås, skal der løftes i flok. Som Michael Brandt-Bernbom, leder af Natur og Miljø hos BRK forklarer:

– Det er vigtigt at pointere, at det er bornholmernes projekt – ikke kun kommunens. Kommunen har fået foretaget et analysearbejde, og når klimaplanen kommer, har vi en drejebog. Vi har et skib, vi skal sætte i søen, men vi skal have folk med ombord.

Hvordan foregår det rent praktisk?

– Kommunen og erhvervslivets parter – eksempelvis landbruget og turismen – skal kigge på, hvordan vi kan reducere klimaaftrykket. Som kommune skal vi koordinere og italesætte, og vi vil rigtig gerne indgå i klimapartnerskaber og dialog med bornholmske virksomheder, der allerede gør noget eller gerne vil gøre noget. Det handler jo om at finde den fornuftige balance mellem virksomhedsdrift og de grønne klimamål. Er man en mindre virksomhed og synes, det her virker uoverskueligt, så er der jo muligheder for understøttelse, og samtidig skal man ikke glemme, hvor vigtigt dette fokus er rent brandingmæssigt i forhold til eksempelvis eksport.

Hvad er det vigtigste for at komme i mål?

– Klare lokalpolitiske prioriteringer og en god dialog med erhvervslivet bredt. Det er en krævende opgave. Kommunen har en dobbeltrolle, hvor der skal arbejdes både horisontalt og vertikalt. Både som myndighed, virksomhed og i det hele taget som aktiv medspiller – alt efter det politisk definerede engagement. Det er en stor, men også en spændende opgave! Dette er den største indsats på verdensplan for at finde decentrale løsninger på at nå målene fra Parisaftalen. Hvis vi kommer i mål, kan vi levere et "blueprint" til andre lande og ikke bare vise, at vi er et grønt og innovativt samfund; vi kan vise vejen frem.

■ AF TINA TOFT MØLLER

Midtbornholms Auto A/S
Brovangen 20 · 3720 Aakirkeby · Tlf. 56 97 56 05
www.midtbornholmsauto.dk

En vigtig agenda

Business Center Bornholm har i årevis fokuseret på klima, bæredygtighed og grøn omstilling i forbindelse med erhvervsfremme. Det har båret frugt, men der er stadig et stykke vej at gå, fortæller Christa Lodahl, erhvervschef for Business Center Bornholm.

■ De bornholmske virksomheder har erkendt vigtigheden af den grønne omstilling – også konkurrencemæssigt. Men vejen frem er stadig ikke helt uden forhindringer.

Det oplyser Christa Lodahl, der i kraft af sin rolle som erhvervschef for Business Center Bornholm har været med til at sikre lokal vejledning og støtte i forbindelse med den grønne dagsorden gennem en årrække.

Læs videre her, hvor hun fortæller om fokusområderne og giver sin vurdering af aktuelle udfordringer og løsninger.

– Grøn omstilling er komplekst, og der er mange steder, hvor der kan sættes ind, fastslår hun i indledningsvis og tilføjer, at klimaregnskaber bliver et uundgåeligt værktøj for mange i den grønne omstilling.

– Men det skal også give mening økonomisk. Ingen virksomheder er ens, så der er mange forskellige måder at gribe den grønne omstilling an på. Viden er selvfølgelig afgørende, men kapaciteten i virksomhederne er desværre ikke altid gearet til omstilling. På Bornholm er der mange små og mellemstore virksomheder, og for dem kan det være svært at have de nødvendige kompetencer og kapacitet til en større omstilling.

Hvordan kan man tilføre kompetencerne?

– Hvis en virksomhed har certificeringer, fx ISO-certificering, har den allerede opfyldt nogle af kravene. Men især mindre virksomheder kan opleve, at kravene fra deres kunder bliver større. Hvis de arbejder med forskellige kunder, kan kravene endda variere. Jeg kan godt se for mig, at flere virksomheder fremover går sammen om at dele en projektmedarbejder, der kan hjælpe dem med klimaregnskaber og klimahandlinger. Dermed kan de også kommunikere til deres partnere og kunder, at de både har ændret tilgang og har data til at understøtte det.

Greenhushing-fælden

Netop kommunikationsdelen har Business Center Bornholm sat fokus på gennem forskellige arrangementer den seneste tid. Mange virksomheder er nervøse for at blive beskyldt for greenwashing og vælger i stedet at være helt tavse, ifølge erhvervschefen.

– Det er en skam, når øens virksomheder ikke tør at fortælle om de gode ting, de gør. Det kan føre til, at de sakker bagud på markedet, selvom de har investeret i en grøn udvikling, og så får de jo ikke et fuldt udbytte af indsatsen, forklarer hun.

– Som virksomhed må du godt sige, at du arbejder med bæredygtighed, selvom du endnu ikke har konkrete data at fremvise. Hvis du fx arbejder på at reducere virksomhedens affald, kan du fortælle om det – du kan bare ikke sige, hvad effekten af dette er for miljøet. Der er ingen grund til at gå i den modsatte grøft.

Hvad kan være et værktøj til at kommunikere mere præcist?

– Et klimaregnskab giver virksomheder mulighed for at forstå deres tal og finde ud af, hvor de kan sætte ind for at reducere CO2-udledningen. Baseret på de oplysninger kan man så udarbejde en konkret klimaplan og undersøge mulighederne for at få støtte. Det kan bl.a. være til energirenoveringer eller investeringer i grøn forretningscase eller noget helt tredje.

Bæredygtige bundlinjer

Gennem projektet Bæredygtig Bundlinje Bornholm, der har kørt fra 2017-2022, har Business Center Bornholm desuden arbejdet på at booste udviklingen af klimavenlige forretningsplaner. Erhvervscentret har blandt andet tilbudt støtte til ansøgningsprocesser og bygget bro mellem relevante virksomheder, der ved at samarbejde kan opnå eksempelvis mere cirkularitet.

– Hos Business Center Bornholm har vi en opdateret indsigt i, hvad der foregår i virksomhederne, og derfor kan vi bringe forskellige parter sammen. Og virksomhederne har virkelig rykket sig. For fem år siden spurgte de: "Hvad er en cirkulær økonomi?" Nu spørger de: "Hvem kan jeg hjælpe?" Det handler om at gennemtænke alle ressourcer og bruge dem igen og igen, og jeg ser faktisk et stort og endnu uudnyttet potentiale, for her på øen er vi gode til at samarbejde.

Nogle virksomheder skal muligvis investere i udstyr for at blive grønnere. Er det ikke også en udfordring?

– Jo, og teknologiudviklingen er også en faktor at overveje. Teknologierne udvikler sig hurtigt, så virksomhederne skal tænke nøje over, hvornår de investerer. Har man en vognpark, kan omstilling til en grønnere vognpark blive ekstremt dyrt, og så er der en risiko for, at der kommer noget endnu bedre på markedet om et halvt år. Derfor er det vigtigt, at virksomhederne tænker i en helhedsorienteret forretningsmodel; deres investeringer skal hænge sammen med den langsigtede vision og målsætning.

Forbrugernes rolle

En anden udfordring er, at forbrugerne ikke træffer tilstrækkeligt grønne valg, pointerer Christa Lodahl. Det er dyrt for producenterne på kort sigt, og den pris bør vi som samfund og forbrugere være villige til at betale i et eller andet omfang.

– Problemets størrelse varierer alt efter hvilken branche, man opererer i. Hvis man for eksempel driver en detailvirksomhed, der sælger tøj, og kunderne ikke spørger til, hvordan varerne produceres, er det en udfordring. For så vil de sandsynligvis ikke betale prisen, medmindre de tilhører en klimabevidst målgruppe – de unge er generelt meget klimabevidste.

Hvad skal der til for at løse problemet?

– Her er et eksempel: Som forbrugere har vi accepteret, at plastikposer nu koster mindst fire kroner alle vegne, fordi det er bestemt af regeringen. Derfor mener jeg, at det er vigtigt, at myndighederne fortsat stiller krav for at skubbe til den grønne omstilling, så der er en ensartethed på markedet. Men der skal være balance, og det må ikke være konkurrenceforvridende.

– Virksomhederne skal heller ikke være bange for den grønne omstilling. Vi har vejledt flere virksomheder, der troede, det var langt mere kompliceret, men med et klimaregnskab opdagede de, at det var meget mere simpelt. Indsigt giver ro i maven.

– Det kan selvfølgelig også være mere kompliceret, end man forestiller sig. Vi skal så bare huske, at vi er midt i en proces. Omstilling tager tid. Men hvis vi alle arbejder efter de samme mål om at give øen en grøn profil, står vi stærkere. Som virksomhed kan du jo hægte dig på en fortælling om den bornholmske grønne transformation og alt det spændende, der sker her i Østersøen. Mange kender pludselig Bornholm og vil være en del af det her.

Krav på krav

Fordi der jævnligt kommer nye klimakrav, arbejder Business Center Bornholm desuden løbende med at opfordre til direkte dialog med de lokale virksomheder, fortæller Christa Lodahl.

Christa Lodahl, erhvervschef for Business Center Bornholm, har i en årrække været med til at sikre lokal vejledning og støtte til lokale virksomheder i forbindelse med grøn omstilling.

– Jeg synes godt, at vi kan blive bedre til det på Bornholm. Kommunen skal sørge for hurtigt at forstå kravene og være endnu mere oplysende via infomøder og lignende aktiviteter, for virksomhederne på Bornholm kerer sig om miljøet, men der er krav på krav, og det er svært at følge med.

– Jeg talte med en virksomhedsejer for nyligt, som var begyndt at skrive op, hvor mange hatte han bar for at holde styr på tidens krav, og han nåede til 60! Det er jo uoverskueligt.

Hvad vil du sige til virksomheder, der ønsker at tage del i den grønne omstilling, men ikke ved, hvor de skal starte?

– Jeg anbefaler altid virksomheder at tage fat i os. Vi er indgangsportalen til den lokale erhvervsfremme. Vi sparrer med alle typer af virksomheder, og vi har kendskab til programmer og tilskudsordninger og grønne forretningsmodeller. Store som små. Man kan være fuldstændig uvidende om området, men man kan stadig få et godt kendskab til de lavthængende frugter.

Hvordan vil du beskrive jeres vision for fremtiden, når det kommer til klima, bæredygtighed og grøn omstilling på Bornholm?

– Visionen er, at vi skal blive ved med at være meget fremme i skoene. Den grønne agenda er vigtig for Bornholm. Vi får meget fokus på grund af energiøen og de grønne brændstoffer, der er på vej, så virksomhederne skal blive ved med at være nysgerrige og ellers tage et skridt ad gangen. Hellere et lille skridt end for stort – det skal være til at overskue.

■ AF TINA TOFT MØLLER. ARKIVFOTO

■ Business Center Bornholm er den lokale erhvervsservice på Bornholm – på vegne af Bornholms Regionskommune – og dens overordnede mål er at styrke de bornholmske virksomheder, så de er kvalificeret til at klare både nutidens og fremtidens udfordringer.

Se mere på businesscenterbornholm.dk

Det handler om tryghed
også for erhvervsvirksomheder
Dit lokale advokatkontor
Ret&Råd
ADVOKATER
Ret&Råd Bornholm
v/Advokatfirmaet Paldan
Rønne St. Torv 11, 1. 56 91 11 40
Nexø Sdr. Hammer 2,1. 56 49 11 40
bornholm@ret-raad.dk www.ret-raad.dk

Steffen Lorentzen
Ejendomsmægler

Martin Kofoed
Ejendomsmægler

Morten Søgaard Hansen
Konsulent

Anja Mogensen
Sagsbehandler

Tjek vores hjemmeside: www.reh.dk

Nexø: Havnen 11

Restaurantionsbygning på 255 m² med udeservering i gårdhave, direkte til Nexø havn.
Kontantpris: 1.895.000

Rønne: Store Torvegade 9

Flot forretning i 2 plan på med stor lagerkælder på 352 m2 i Rønnes charmerende gågade.
Leje pr. md.: 33.000 + moms

Rønne: Snellemark 17, 8.

Nydelige og hyggelige café/restaurationslokaler i Snellemark Centret. **Huslejen er nedsat til min. kr. 15.000 + fællesomkostninger**, denne forholdsvis lave husleje vil fremover være omsætningsbestemt.

Aakirkeby: Eskildsgade 1

Rummelig butiks- og boligejendom med 3 boligenheder og stor butik, årlig lejeindtægt kr. 306.000.
Kontantpris: 2.575.000

Nexø: Toldbodgade 4

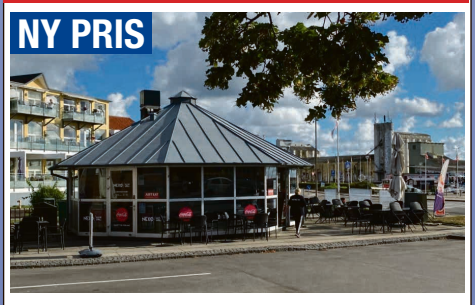

Nexø Havnegrill – veldrevet og med god stabil omsætning, perfekt beliggenhed mellem Nexø Torv og Havnen, gode parkeringsmuligheder. **Kontantpris: 1.995.000**

Hasle: Fælledvej 5

Velholdt udlejningsejendom med 3 bolig-enheder og en årlig lejeindtægt på kr. 146.400.
Kontantpris: 1.595.000

Allinge: Løsebækgade 14

Udlejningsejendom med 9 boliglejemål, fantastisk beliggende i 1. række med HAVUDSIGT, årlig lejeindtægt kr. 381.300. **Kontantpris: 4.975.000**

Rø: Spellingevej 1

Café/Restaurant "Stenby Mølle" med tilhørende privatbolig og ProGolfShop-butik, naturskønt beliggende ved Rø Golfbane. **Kontantpris: 3.675.000**

Rønne: Byledsgade 10

Rummelig erhvervsejendom på 360 m² med stor opvarmet værkstedsbygning med stålport.
Kontantpris: 1.595.000

Allinge: Havnegade 15

INVESTERINGSEJENDOM som i dag huser restaurant "Ølstauan" i stueplan og 2 moderniserede lejl. på 1. og 2. sal – med skøn udsigt over havet. Årlig lejeindtægt kr. 332.550. **Kontantpris: 4.498.000**

Rønne: Snellemark 17, 8.3.

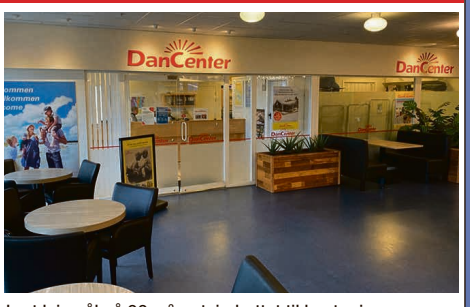

Lyst lejemål på 99 m² - pt. indrettet til kontor i Snellemark Centret.
Leje pr. md. 1. år kr. 9.800 inkl. fællesudgifter.

Nexø: Købmagergade 14

160 m² erhverv med 128 m2 bolig-lejlighed på 1. sal - Ledig for ny ejer pr. 01.09.2023. Centralt i Nexø.
Kontantpris: 2.175.000

Aakirkeby: Birgersvej 9A

150 m² erhverv evt. til butik, klinik, kunsthåndværk eller produktion. Lejer bestemmer indretning af stueplan i samarbejde med udlejer.
Leje pr. md. kr. 9.500 + moms.

Nylars: Søndre Landevej 21

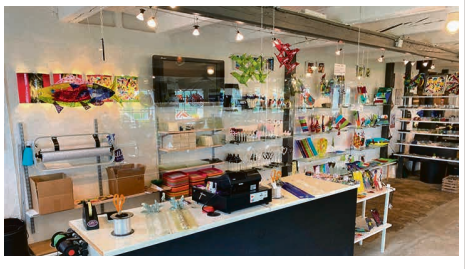

Går du med drømmen om at drive egen butik og udfolde dine kreative evner, er dette en unik mulighed for at overtage en veldrevet Glaskunstbutik, workshop og Café.
Afståelsessum kr.: 300.000.

Rønne: Snellemark 21

Velindrettet restaurant og fastfood forretning med plads til 80 gæster i 2 plan samt kælder-lokale til 35 personer.
Sælges i lejede lokaler for kr. 350.000 (inventarpris).

Tejn: Rebslagervej 7

Forretningsejendom på 534 m² med veldrevet maritim-forretning. Sælges med alt inventar.
Kontantpris: 1.875.000

Olsker: Rønnevej 64

Ejendom med mange muligheder - Stor restaurant med Scene, balkon, bar og industrikøkken og 1. sals lejlighed med 6-8 sengepladser. **Kontantpris: 1.198.000**

Rønne: Ellekongstræde 8

Velholdt kontorejendom uden bopælspligt på 130 m² med lille gårdhave, centralt i Rønne by.
Kontantpris: 1.498.000

Svaneke: Havnebryggen 5, kl. 24.

Charmerende og unikt butiks-/restaurationslokale, direkte til Svaneke Havnefront. Vil du drive restaurant kan inventar og ventilation tilkøbes. **Kontantpris: 1.275.000**

Allinge: Nørregade 31

Charmerende erhvervsejendom uden bopælspligt på 48 m² til flere formål, centralt i Allinge by.
Kontantpris: 845.000

TIL SALG
BORNHOLMS ERHVERVSMÆGLER
5695 6886

RØNNE EJENDOMSHANDEL

Ejendomsmægler
Søndergade 6 · 3700 Rønne

5695 6886

TIL SALG
RØNNE EJENDOMSHANDEL
5695 6886
ØDÆKKENDE

ÅBNINGSTIDER: Mandag-torsdag kl. 10.00-17.00 · Fredag kl. 10.00-16.00 · Lørdag og søndag efter aftale

Klimaregnskabet – begyndelsen på din grønne omstilling

Et klimaregnskab er ved at være et must i en verden med stigende grønne ambitioner. Læs videre her, hvor Travis Lind Thornton, senior erhvervskonsulent ved Business Center Bornholm, fortæller om de lokale workshops i klimaregnskaber, der er blevet afholdt løbende på Bornholm siden 2022.

■ Klimaet er på alles læber, og mens der kan være diskussioner og debatter om specifikke løsninger, så er anerkendelsen af klimaforandringer og behovet for handling udbredt.

EU og alle medlemsstater skal opnå klimaneutralitet senest i 2050 og skære ned på drivhusgasemissionerne med mindst 55% inden 2030 i forhold til 1990.

Fra regnskabsåret 2024 vil virksomheder med mere end 250 ansatte således blive mødt med nye lovkrav om klimarapportering.

Og ifølge Dansk Industri skal der ikke herske tvivl om, at selv små og mellemstore virksomheder kan blive mødt med stadig større forventninger om at kunne dokumentere deres klimaaftryk, hvis de indgår i relevante værdikæder.

Men hvor skal man lige begynde processen, hvis man fx er bornholmsk SMV og underleverandør?

Her kommer klimaregnskabet ind i billedet. Klimaregnskabet er det vigtigste redskab i din grønne omstilling, for det viser, hvor meget drivhusgas din virksomhed eller organisation udleder i sin daglige drift.

– Det kan være ressourcekrævende at komme i gang med sit klimaregnskab, men til gengæld er man forberedt på eventuelle krav eller lovkrav, og så kan der også være besparelser af hente på længere sigt, oplyser Travis Lind Thornton, senior erhvervskonsulent ved Business Center Bornholm.

Han er desuden ansvarlig for lokale workshops i klimaregnskaber, der bliver afviklet i et tæt samarbejde med projekt Nationalt Center for Grøn Energi på Bornholm. Formålet er at lære lokale virksomheder at identificere deres største kilder til drivhusgasemissioner samt at anvende Klimakompasset – et digitalt værktøj, der – baseret på virksomhedens unikke dataoplysninger – giver målrettede idéer til at nedbringe klimaaftrykket.

– Pladserne uddeles efter først til mølle-princippet, og vi håber på at kunne afholde endnu én workshop i år på den anden side af sommerferien. Men ligesom tidligere er der ét adgangskrav: deltagende virksomheder skal have ressourcer til at implementere og vedligeholde klimaregnskabsprocessen.

Kan du fortælle lidt mere om forløbet?

– Forløbet består af en blanding af fysisk fremmøde, online sparring og hjemmeopgaver, hvor man med udgangspunkt i tal fra sin egen virksomhed lærer at mestre klimaregnskabets tre fokusområder på syv uger. De tre måleområder er en international standard, og de kaldes for Scope 1, 2 og 3.

Hvad dækker de over, og hvorfor er de vigtige?

– Scope 1 dækker over direkte drivhusgasemissioner fra egne driftsaktiviteter – det kan fx være firmaejede transportmidler. Scope 2 dækker over de indirekte CO2-udledninger, som opstår ved produktion af den energi, som en virksomhed køber og forbruger – fx elektricitet. Scope 3 refererer til alle andre indirekte emissioner. Ofte kan Scope 3 udgøre den største del af en

Business Center Bornholm og Travis Lind Thornton, senior erhvervskonsulent hos Business Center Bornholm, har siden 2022 stået for afholdelsen af workshopforløb i klimaregnskaber for lokale virksomheder i et samarbejde med projekt Nationalt Center for Grøn Energi. Et klimaregnskab refererer til processen med at registrere, rapportere og reducere en organisations drivhusgasemissioner.

virksomheds samlede klimaaftryk, og det viser, hvor vigtigt det er at overveje din forsyningskæde og dine indkøbsvaner, når du fastsætter virksomhedens klimamål.

Når din virksomhed aktivt gør noget for klimaet, kan det samtidig have andre fordele, tilføjer Travis Lind Thornton:

– Kunder søger i stigende grad produkter og tjenester fra virksomheder, der prioriterer bæredygtighed. Ved at have et robust klimaregnskab og tage skridt til at reducere din virksomheds CO2-aftryk, gør du samtidig noget godt for forretningen; du kan forbedre dens omdømme og leve op til dine interessenters forventninger.

■ AF TINA TOFT MØLLER. ARKIVFOTO

■ Bliv klimaregnskabsmester

Workshoppen i klimaregnskaber består af følgende fire faser:

1. Datamodtagelse og -analyse

Deltagende virksomheder samler data om deres energiforbrug, transport og andre relevante aktiviteter. Disse data analyseres og anvendes til at opstille en "baseline" (måling til sammenligningsgrundlag) for virksomhedernes CO2-emissioner.

2. Målsætninger

Forløbet hjælper hver virksomhed med at fastsætte individuelle målsætninger for at reducere deres CO2-emissioner. Disse målsætninger er baseret på deres baselines og de muligheder for reduktion, der er identificeret i analysen.

3. Handlingsplan:

Forløbet hjælper hver virksomhed med at udvikle en handlingsplan for at nå deres fastsatte målsætninger. Handlingsplanen kan omfatte ændringer i driftsprocedurer, indkøbspraksis, produktionsprocesser og transportmetoder.

4. Implementering:

Business Center Bornholm og Erhvervshus Hovedstadens filial på Bornholm giver information om mulige økonomiske støtteordninger fra forskellige puljer gennem det nationale virksomhedsprogram SMV Grøn, som kan hjælpe virksomhederne med at finansiere deres implementering af handlingsplaner og bæredygtighedsprojekter.

For mere information: businesscenterbornholm.dk.

SVANEKE REVISION
GODKENDTE REVISORER

Fordi en aktiv virksomhed kræver en aktiv revisor!

borgergade 3 · 3740 svaneke · tlf. 56 49 60 32 · e-mail fsr@svaneke-revision.dk

’Jeg forstår virksomheden på en helt anden måde nu’

Christiansøfarten ApS fik en ny og tredje medejer i januar 2023 – Simon Damkilde Christensen. Som tidligere ansat kendte han det lille rederi indgående, men det blev et kursus i klimaregnskaber, der fik ham helt ind under huden på virksomhedens drift.

■ Simon Damkilde Christensen har en baggrund som sømand og konsulent i skibsbranchen og har tidligere været ansat ved Christiansøfarten ApS – den samfundsvigtige forbindelse mellem Bornholm og Christiansø. Derfor var det en ”no-brainer” at takke ja, da han blev tilbudt muligheden for at træde ind i ejerkredsen og ledelsen den 1. januar 2023 i forbindelse med et generationsskifte.

Det første nye tiltag, Simon Damkilde Christensen tog initiativ til, var et klimaregnskab. Noget han besluttede sig for at lære at mestre, fordi det ville kræve en indgående dataopsamling i forbindelse med rederiets drift.

Her fortæller han mere – og om hvordan det hele kom i stand.

– Jeg hørte om muligheden for at være med i en klimaregnskabsworkshop gennem Nationalt Center for Grøn Energi og Business Center Bornholm under en klimaworkshop arrangeret af Bornholms Regionskommune. Det hele var meget nyt, men jeg indså ganske hurtigt, at det også var en mulighed for at komme hele vejen rundt i virksomheden, og jeg var drevet af en stærk interesse for at lære alle aspekter grundigt at kende.

Kan du fortælle om forløbet – hvordan var det?

– Der var en introdag, hvor man mødte fysisk op på Møbelfabrikken i Nexø sammen med de andre deltagere, og det var en fin start, fordi du også fik snakket med andre virksomhedsrepræsentanter. Derefter var der en periode med 1-1 sparring, som foregik online, så man kunne sidde hjemme hos sig selv. Man fik også lektier for – det var helt klart med til at motivere mig ekstra meget til at finde tiden til projektet, for man følte jo lidt, at man skulle stå skoleret. Alt i alt har jeg nok brugt 30-40 timer på at dykke ned i virksomhedens tal og bilag.

Er der noget ved forløbet, der har overrasket dig?

– Jeg var selv lidt skeptisk – i hvert fald i starten – for jeg vidste ikke så meget om emnet, men jeg har ikke fortrudt, at jeg meldte mig til. Jeg forstår virksomheden på en helt anden måde

Simon Damkilde Christensen er ny medejer af Christiansøfarten ApS, der er et af landets mindste rederier. Ruten er en vigtig transportforbindelse for de fastboende på øerne såvel som for de knap 40.000 turister, der årligt besøger øerne. Christiansøfarten har to skibe i sin flåde, tre ejere, syv fuldtidsansatte og cirka 10 sæsonmedarbejdere. Siden sin indtrædelse i ejerkredsen og ledelsen har Simon Damkilde Christensen bl.a. taget initiativ til at få lavet et klimaregnskab, og den praksis vil han fortsætte med.

nu og synes faktisk, at klimaregnskaber er spændende. Men jeg er også sådan en type, der godt kan lide at nørde med detaljerne. Og så snart du har prøvet at lave dit første klimaregnskab, så er det heldigvis nemt; du får en skabelon til dataindsamling, som skal overføres til Klimakompasset, og så kører det ellers bare derfra.

Hvad har du opdaget i processen?

– Jeg har fundet af, hvor klimaaftrykket er størst i virksomheden. Det er faktisk ret vigtigt at have kendskab til, for nogle gange tror man måske, at det er størst på ét område, mens det i virkeligheden viser sig at være et helt andet.

– At have viden om, hvad det koster CO2-aftryksmæssigt i forhold til bl.a. fjernvarme, elforbrug, indkøb af materialer og afhentning af affald er et grundlag for at kunne vurdere, om der er nogle punkter, man kan pille lidt ved.

Hvad forventer I af fremtiden på grund af dette forløb?

– På kort sigt er der nogle punkter, hvor vi kan gøre noget alene ved at snakke sammen og ændre adfærd. Vi kan eksempelvis spare på elforbruget og generelt være mere opmærksomme på, hvordan vi handler ind for at undgå spild – eller hvordan vi sejler med skibene for at bruge mindre brændstof.

– Jeg har også nogle idéer om, at Christiansøfarten på sigt kigger på nogle grønne investeringer med eventuel støtte fra relevante fonde. Her skal vi lige vente og se tiden an, for lige nu giver det ikke mening. Som virksomhed skal det jo også gavne økonomien, hvad du foretager dig. Man kan desværre ikke lave noget grønt "bare fordi"… Men der er helt klart et spændende potentiale.

■ AF TINA TOFT MØLLER. PRIVATFOTO

■ Om Klimakompasset

Klimakompasset er en webbaseret CO2-beregner, der kan gøre klimaregnskabsprocessen nemmere og levere anbefalinger til konkrete handlinger og tiltag, der kan bidrage til at reducere virksomhedens klimaaftryk – fx at investere i energieffektiv teknologi, at øge brugen af vedvarende energi og at fremme bæredygtige indkøb og forsyningskæder. Det er udviklet af Erhvervsstyrelsen i samarbejde med Energistyrelsen og målrettet danske SMV'er.

Kilde: Klimakompasset.dk m.fl.

HVAD VIL DU GERNE HAVE RÅD TIL?
Kvalitet - indsigt - indlevelse

RØNNE REVISION
Statsautoriseret Revisionsvirksomhed

St. Torvegade 12 · 3700 Rønne · Telefon 56 95 05 95
www.ronnerevision.dk

’Det bliver en stor opgave’

Ocean Prawns A/S trawler markedet efter en optimal løsning til sit klimaregnskab, der er forudsætningen for at kunne levere klimarapporter fra 2025.

■ Ocean Prawns A/S, med hovedkvarter i Nexø, vil være en af de virksomheder, der i 2024 vil blive mødt med EU’s nye direktiv om rapportering af bæredygtighed (Corporate Sustainability Reporting Directive).

Direktivet kræver, at virksomheder af en vis størrelse og offentlig interesse skal offentliggøre en bæredygtighedsrapport, der indeholder oplysninger om politikker, mål og resultater i forhold til klimaændringer, miljømæssige og sociale forhold samt ressourceforbrug og -effektivitet.

■ Rapporteringsdirektivet

Forpligtelsen indtræder løbende for disse virksomhedstyper:

1. januar 2024: Statslige aktieselskaber og børsnoterede selskaber med +500 medarbejdere.

1. januar 2025: Andre virksomheder med +250 medarbejdere og/eller +40 mio. euro i nettoomsætning og/eller 20 mio. euro i balancesum.

1. januar 2026: Børsnoterede SMV’er. Rapportering kan dog fravælges indtil 2028.

Kilde: Dansk Erhverv

Gør skrot til værdier!
Køb af jern & metal
Afhentning
SKROTBIL
Digital ansøgning
om skrotpræmie via
borger.dk
– din miljøansvarlige samarbejdspartner
Bornholms Produkthandel ApS
www.bornholmsprodukthandel.dk
carsten@1129.dk
5695 1129
Åbent: Hverdage kl. 7.00-16.00
Lørdag lukket
– certificeret til miljørigtig skrotbehandling

Derudover kræves det, at virksomhederne oplyser om deres bidrag til at opfylde EU’s langsigtede klimamål.

Hos Ocean Prawns A/S forstår man baggrunden for direktivet, der dybest set handler om at øge gennemsigtigheden blandt virksomheder i hele EU og hjælpe med at nå EU’s klimamål om at reducere drivhusgasemissioner og fremme bæredygtig økonomisk vækst.

Tommy Bøgh Thomsen, bestyrelsesmedlem hos Ocean Prawns A/S, forklarer, at selvom rapporteringskravene kan virke som tungt bureaukrati set udefra, er de i overensstemmelse med virksomhedens værdier.

– Der er jo allerede rigtig mange ting, der bliver gjort for at reducere koncernens klimaaftryk. Det bliver en stor opgave at få et overblik over, hvad man skal indrapportere, og hvordan man gør det rent praktisk, men vi er også klar over, at det er nødvendigt, hvis vi vil være en del af løsningen på klimaudfordringerne, udtaler han.

Ikke en enkel opgave

Den første rapport skal falde i 2025 (baseret på regnskabsåret 2024), og derfor har klimaregnskabet, der er forudsætningen for rapporten, lige nu et særligt fokus. Efter at have deltaget i en lokal klimaregnskabsworkshop via erhvervscentret konstaterede ledelsen nemlig, at opgaven bliver endnu større end først antaget.

– Koncernen skal rapportere konsolideret. Ocean Prawns har mange datterselskaber med rigtig mange aktiviteter, og samtidig skal selskaberne rapportere særskilt, og den opgave kan Klimakompasset ikke løse på tilfredsstillende vis, så på den måde er vi blevet klogere, fortæller Tommy Bøgh Thomsen.

– Vi er dog ikke afklaret omkring valg af værktøj til udførelse af klimaregnskaber. Klimakompasset har ikke kunnet opfylde vores behov, for det er designet til små og mellemstore virksomheder. Når du bruger Klimakompasset, så skal du eksempelvis indtaste al data manuelt, og du kan ikke integrere med dit eget økonomisystem. Det vil slet ikke fungere for en virksomhed som vores.

Hvad gør I ved det?

– Der er mange værktøjer på markedet, som kan hjælpe med at udføre klimaregnskaber. Men det er ikke en enkel opgave at finde frem til det rette værktøj. Det kræver både tid, ressourcer og ekspertise at undersøge de forskellige løsninger. Det er vigtigt for os at vælge den helt rigtige løsning. Samtidig vil vi også arbejde på at forbedre vores interne dataindsamling, så vi kan indsamle mere præcise data til vores klimaregnskaber.

Næste skridt

Selvom Ocean Prawns A/S ikke kom hjem med helstøbte løsninger fra workshoppen i klimaregnskaber, var tiden alligevel godt givet ud, vurderer bestyrelsesmedlemmet, fordi det satte mange nye tanker i gang.

– Vi fik eksempelvis en bedre forståelse for, hvor komplekst det er at indsamle data til klimaregnskaber. Det er ikke bare at tælle antallet af biler eller lamper. Det handler om at indsamle data om alle aspekter af virksomheden og dens aktiviteter – både direkte og indirekte – for at kunne rapportere præcist og korrekt. Nu vil vi bruge den viden, vi har fået fra workshoppen, til at undersøge yderligere og finde det rette værktøj til at udføre vores klimaregnskaber.

Hvad skal I umiddelbart bruge af ressourcer på det hele for at nå i mål?

– Systemmæssigt skal der investeres i relevant software, så vi har det rette fundament til at regne på vores CO2-udledning, og det vil formentlig også betyde, at vi får brug for ekstra specialiserede kræfter til opgaven. Vi skal være i mål og klar inden 2025, og vi arbejder derfor på at få så mange erfaringer om området så hurtigt som muligt.

Hvordan vurderer I så fremtiden på området?

– De her rapporteringskrav rammer de største selskaber først, men de vil samtidig påvirke værdikæden. Er man underleverandør, så er der både større virksomheder – og forbrugere i sidste ende – som vil stille krav. På den måde vil klimarapporteringerne formentlig blive noget, som stort set alle kommer til at skulle lave. Vi er slet ikke i tvivl om, at det sker. Det er blot et spørgsmål om tid.

■ AF TINA TOFT MØLLER

Tommy Bøgh Thomsen er bestyrelsesmedlem hos Ocean Prawns A/S og datterselskabet Fugato A/S. Ocean Prawns A/S har hovedkontor i Nexø og er en af verdens største leverandører af rejer og hellefisk med 40 års fiskerierfaring i det Arktiske Hav. Sideløbende med fiskeriet har Ocean Prawns A/S investeret i en række globale og lokale virksomheder. På Bornholm beskæftiger koncernen i alt 250 personer. Globalt beskæftiger Ocean Prawns A/S mere end 730 personer. Privatfoto
Se mere: ocean-prawns.com

Knudsker el *- din foretrunke installatør siden 1979*

www.knudsker-el.dk · 5695 6850

DATA
EL
SIKRING
INDUSTRI

Vi dækker lokalt og er lige i nærheden når du har brug for os

Et skridt i en grønnere retning

Katja Møller Petersen, indehaver af Nexø Revision A/S, er midtvejs i et workshopforløb om klimaregnskaber, som afholdes via Business Center Bornholm. Her fortæller hun mere om baggrunden og fremtidsperspektiverne.

■ Indehaver af Nexø Revision A/S, Katja Møller Petersen, der er statsautoriseret revisor, deltager pt. i et workshopforløb gennem Business Center Bornholm, hvor hun lærer at arbejde med klimaregnskaber i praksis.

Nexø Revision A/S, der ikke er omfattet af myndighedernes krav om årlige klimaregnskaber, er således et eksempel på en lokal virksomhed med interesse inden for grøn omstilling. Som hun forklarer:

– Det er vigtigt, at den grønne omstilling tages alvorligt – at vi tager ansvar. Qua mit job som revisor, og dermed rådgiver for mange virksomheder, er det ligeledes vigtigt, at jeg tilegner mig viden på området.

– Klimaet er en del af den ESG-rapportering (Environment, Social, Governance – miljø, samfunds og ledelsesrapportering), som implementeres med EU-direktivet CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive). CSRD rammer ikke direkte min virksomhed eller min kundeportefølje, men indirekte vil nogle virksomheder i SMV-segmentet blive omfattet, hvis deres kunder omfattes, siger hun og tilføjer, at hendes forventning er, at ESG-rapportering, eller dele heraf, fremadrettet bliver et krav fra virksomhedernes interessenter – fx fra kunder, investorer og medarbejdere.

– Ved at lave et klimaregnskab for min egen virksomhed, opnår jeg en forståelse for udarbejdelsen af klimaregnskaber, herunder dataindsamlingen, som jeg vil kunne bruge, når jeg rådgiver mine kunder. Jeg har ikke en forventning om, at Nexø Revision A/S har den store CO2-udledning, men det bliver spændende at se, hvor stor udledningen er – og om vi forholdsvis nemt kan mindske dette. Klimaregnskabet er kun en del af den samlede ESG-rapportering, men så er vi i gang.

Kan du fortælle lidt om selve forløbet i workshoppen?

– Forløbet startede med et online møde efterfulgt af et 4-timers online kursus, hvilket var en god introduktion. Underviserne i workshoppen kommer fra SustainX og Niras (førende rådgivningsvirksomheder i Skandinavien inden for bæredygtighed, red.), og de har indtil videre fokuseret på klimaregnskaber og beregning af CO2 i forhold til Scope 1, 2 og 3. Nu er vi i gang med selve klimaregnskabet, herunder dataindsamling, og baseret på dette skal vi udarbejde reduktionsplaner og roadmaps.

Har du indtil videre fået noget ud af din deltagelse, som du ikke umiddelbart havde regnet med?

– Nej, men jeg synes, at det har været spændende at møde de andre deltagere på kurset, som repræsenterer andre og forskellige brancher. Kurset har også "trigget" min nysgerrighed, så jeg er begyndt at søge mere information om emnet, så jeg kan tilegne mig endnu mere viden.

De små og mellemstore virksomheder er som tidligere nævnt ikke omfattet af de nye rapporteringskrav, men Katja Møller Petersen peger på, at klimarapportering både kan give virksomhederne konkurrencefordele, og også en bedre finansiering.

– Klimaregnskaber og klimastrategier vil få en virksomhed til at skille sig ud fra konkurrenterne. Mange banker har meldt ud, at de bakker op om klimarapporteringer, hvilket på sigt kan betyde, at virksomheder med klimarapportering vil få en bedre og billigere tilgang til finansiering, slutter hun.

■ AF TINA TOFT MØLLER. FOTO: NEXØ REVISION A/S

> **"Det er vigtigt, at den grønne omstilling tages alvorligt – at vi tager ansvar. Qua mit job som revisor, og dermed rådgiver for mange virksomheder, er det ligeledes vigtigt, at jeg tilegner mig viden på området.**
>
> *Katja Møller Petersen, indehaver af Nexø Revision A/S*

■ 4 grunde til, at en lille virksomhed kan have gavn af at lave et klimaregnskab:

1. **Miljømæssige hensyn:** Ved at lave et klimaregnskab kan virksomheden få en bedre forståelse af dens klimapåvirkning og derved tage skridt til at reducere sin miljøpåvirkning.
2. **Økonomiske besparelser:** Mange initiativer, der reducerer klimapåvirkningen, kan også medføre besparelser i virksomhedens driftsudgifter. Ved at identificere og implementere disse initiativer kan virksomheden spare penge på sit energi- og materialeforbrug.
3. **Konkurrenceevne:** For mange virksomheder er der også en øget efterspørgsel efter bæredygtige produkter og tjenester. Ved at have en dokumenteret indsats for at reducere klimapåvirkningen kan en lille virksomhed differentiere sig positivt fra konkurrenterne.
4. **Krav fra interessenter:** Nogle kunder, investorer og samarbejdspartnere stiller krav om dokumentation af en virksomheds miljøpåvirkning og klimaindsats. Ved at lave et klimaregnskab kan virksomheden imødekomme disse krav og dermed styrke sine relationer til interessenterne.

Kilde: Business Center Bornholm

■ Nexø Revision A/S er et mindre revisionsfirma med 11 medarbejdere, der bl.a. tilbyder assistance med digitalisering af bogholderiet, bogføring, regnskabsudarbejdelse, revision, moms- og skatterådgivning, budgetlægning, rådgivning i forbindelse med generationsskifte, køb og salg af virksomhed samt opstart af ny virksomhed.

Læs mere: nexorevision.dk

Katja Møller Petersen, indehaver af Nexø Revision A/S, er midtvejs i et workshopforløb om klimaregnskaber, som afholdes via Business Center Bornholm.

Mangler din virksomhed erhvervsabonnement?

DIGITAL PAKKE:

Pakkepris for antal brugere:

0-5	749 kr./md.
6-10	1299 kr./md.
11-15	1799 kr./md.
16-20	2249 kr,/md.
21-25	2649 kr./md.
26-30	2999 kr./md.
31-35	3299 kr./md.
36-40	3549 kr./md.

- **Alle artikler på tidende.dk**
- **Dagens e-avis**

FULD PAKKE:

1.299 kr./kvartal

- **Alle artikler på tidende.dk**
- **Dagens e-avis**
- **Tidende Weekend leveret hver lørdag**
- **Adgang til Tidendes digitale arkiv fra 1866**

Dette abonnement giver én digital adgang og for at have avisen liggende i butikken, salonen eller i frokoststuen. Hvis der ønskes flere digitale adgange, skal dette tilkøbes.

Vil du høre mere?

Kontakt salgschef:
Camilla Forsbom.
cf@tidende.dk
5690 3033

Bæredygtig Bundlinje Bornholm var en stor succes

Gate 21 meddelte i år, at man formelt havde afsluttet Bæredygtig Bundlinje Bornholm, som har kørt siden 2017 og hjulpet 53 lokale virksomheder med grøn forretningsudvikling. Her får du en status på det omfattende klimaprojekt.

■ I samarbejde med Gate 21 og en række partnere startede Bornholms Regionskommune (BRK) projektet Bæredygtig Bundlinje Bornholm (BBB) i 2017. Projektet, der sluttede i 2022, har været finansieret af midler fra Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse og har blandt andet vist, at de deltagende bornholmske virksomheder tilsammen har et potentiale for at spare 3.030 tons CO2, 15.270 tons materialer og 18.300 GJ i energibesparelser.

Sara Bach, projektleder i cirkulær økonomi & ressourcer hos Gate 21, kalder projektet for en succes på flere måder.

– Vi har oplevet en enorm interesse fra bornholmske virksomheder i en grøn omstilling af deres forretninger og har flere gange udvidet og forlænget projektet, så flere kunne være med. Bæredygtig Bundlinje Bornholm har været med til at ændre mindset, øge kompetencer, lave innovativ forretningsudvikling, etablere nye samarbejder og meget andet. Det har været

Sara Bach er projektleder i cirkulær økonomi & ressourcer hos Gate 21. Organisationen blev etableret i 2009 og administrerer partnerskaber mellem kommuner, regioner, virksomheder og forskningsinstitutioner, der kan skabe løsninger på globale klimaproblemer. Foto: Gate 21
Se mere på gate21.dk

fedt at opleve forankring af grøn omstilling blandt en bred vifte af aktører; kommune, affaldsselskab, erhvervscenter, et væld af virksomheder fra vidt forskellige brancher og andre engagerede lokale aktører. Uden dem kunne det ikke lade sig gøre.

Hvilke udfordringer har der været, og har man løst dem, eller er de en learning til fremtidige projekter?

– De bornholmske virksomheder er ambitiøse på den grønne dagsorden, men særligt SMV'er, som vi arbejder med, har i det daglige fokus på driften og har sjældent ansatte, der udelukkende håndterer indsatser som fx bæredygtig forretningsudvikling. Projekter som BBB kan være med til at skabe det udviklingsrum, hvor virksomheder kan få den rette rådgivning til at rykke på en bestemt grøn omstilling i forretningen.

Hvad har projektet lært om, hvordan man bedst kan fremme bæredygtighed på Bornholm, og hvordan kan dette anvendes i fremtidige bæredygtighedsprojekter på Bornholm og andre steder?

– En helt afgørende læring er forståelsen for, at virksomhederne er forskellige steder. Der findes ikke en "one size fits all", og derfor er de skræddersyede og håndholdte forløb vigtige til at kickstarte, men måske lige så vigtigt; bibeholde momentum løbende i omstillingen.

– Virksomhederne vil gerne – dagsordenen er så vigtig for dem – men en håndsrækning fra kommunen, Business Center Bornholm og andre lokale partnere er nødvendig for at sætte skub på udviklingen. På den måde skaber vi også de synergier og den vidensdeling, der skal til for at etablere bæredygtighed bredt og smart i et ø-samfund som Bornholm.

Succesfuldt samarbejde

Projektet blev evalueret af Pluss Leadership, en ekstern evaluator, i november 2022. Evalueringen inkluderede blandt andet interviews med projektledelsen og repræsentanter fra Bornholms Regionskommune, Business Center Bornholm og Destination Bornholm samt fire virksomheder. Resultatet af evalueringen blev offentliggjort i januar i år, og heri afsløres det desuden, at man stadig får henvendelser fra interesserede bornholmske virksomheder, hvilket man ser som et udtryk for projektets relevans. Som Sara Bach forklarer:

– Vi i partnerkredsen er stolte af, hvor bredt projektet har kunnet favne – både i forhold til brancher, men også i forhold til virksomhedernes modenhed til at arbejde med den grønne omstilling. Nogle var allerede i fuld gang, mens projektet for andre blev indgangen til at komme i gang. Nogle virksomheder har fået kortlagt deres potentialer og skabt et fundament til næste skridt, mens andre har implementeret løsninger gennem projektets investeringsmidler eller etableret nye cirkulære værdikædesamarbejder med andre lokale virksomheder. Business Center Bornholm, der er blandt samarbejdspartnerne, ser også tilbage på det mangeårige projekt med stor tilfredshed. Erhvervschef Christa Lodahl udtaler:

– Der har været et fantastisk samarbejde mellem alle parter. At 53 virksomheder på tværs af fem brancher har deltaget, er desuden en succes. Der har været stor interesse og en god bredde. Slutevalueringen fortæller os endda, at de deltagende virksomheder oplever en øget motivation for at arbejde med bæredygtig forretningsudvikling. Det lover jo godt for fremtiden.

■ AF TINA TOFT MØLLER

Erhvervschef Christa Lodahl fra Business Center Bornholm, der har været en af partnere i det grønne erhvervsfremmeprojekt, Bæredygtig Bundlinje Bornholm. Arkivfoto

Vildt genialt

Wild Distillery Bornholm er en bornholmsk ginproducent, der blev grundlagt i 2019. Virksomheden bruger lokale urter og ingredienser i sin produktion og har vundet flere priser for de håndlavede smagsvarianter, der både er klassiske og eksperimenterende. Destilleriet tilbyder også rundvisninger og smagninger på Bornholm. Se mere på wilddistillery.com

Bornholmsk ginproducent fik løft med grøn forretningsudvikling.

■ Wild Distillery har med stor succes medvirket i erhvervsfremmeprojektet Bæredygtig Bundlinje Bornholm (BBB), der i perioden 2017 til 2022 har hjulpet mere end 50 små og mellemstore virksomheder med en forretningsplan, der kan booste klimavenligheden og konkurrenceevnen.

Ejendomsadministration

Vi administrerer alle typer ejendomme og boligformer

Ring for en nærmere drøftelse, og få et fast tilbud på jeres administration

Vi er ansvarsforsikret og medlem af **Ejendomsforeningen Danmark**

BORNHOLMS FORVALTNING A/S

Møbelfabrikken, Gl. Rønnevej 17A . 3730 Nexø
Tlf. 5649 4173 . mail@bornholmsforvaltning.dk

Virksomheden har desuden fået et investeringstilskud på 50.000 euro til et nyt, stort destilleringsanlæg, der kan give en mere grøn produktion.

Her fortæller Master Distiller og indehaver, Henrik Nerst, mere.

– Vi har fra begyndelsen tænkt bæredygtighed ind i virksomheden, da vi er økologiske. Men når man dykker ned i det, så er der så mange områder, man kan tage fat på.

Hvad var den overvejende grund til, at I sagde ja til at være med i projektet?

– Vi blev kontaktet af Business Center Bornholm, da det rygtedes, at det gik godt; vi havde en kraftig vækst og planer om at få endnu mere styr på bæredygtigheden.

– Når man begynder at tælle, hvad man har, og veje, hvad man har, bliver det virkelig interessant. Man kan tydeligt se, hvor man kan sætte ind for at undgå spild.

Kan du fortælle lidt mere detaljeret om selve processen med BBB?

– Vi kom med i januar 2021 og afsluttede projektet sidste år. Det startede med en udvælgelsesproces. Vi ville have de helt rigtige konsulenter til at måle og analysere på vores CO2-aftryk, og valget faldt på repræsentanter fra Niras og Rambøll. Derefter blev der lavet en masse udregninger på bl.a. vores energiforbrug. Resultatet var en rapport, der konkluderede, at vi kunne opskalere vores destilleringsapparat. Investeringen lød på 1,2 millioner kroner.

Hvad fik jer til at vælge at investere?

– Vi kunne godt se lyset for enden af tunnelen. Jeg brugte en stor del af min arbejdskapacitet på at destillere i stedet for at bruge tiden på udvikling og optimering. Det oprindelige apparat kørte en meget stor del af tiden, også om sommeren, hvor vi havde over 30 grader på fabrikken, så vi skulle bruge noget energi på at køle ned. Nu destillerer vi i januar og februar, hvor bygningen varmes op af overskudsvarmen, og så vi sparer på energien.

Så genialt – og så enkelt!

Ja. Det fungerer også optimalt for mig at fordele mine arbejdsprocesser bedre.

Har I samarbejdet med andre virksomheder og organisationer på Bornholm under projektet?

– Ikke direkte, men vi kiggede bl.a. på, hvordan vi kunne bruge restprodukter. Der fik vi fat i Bornholms Mosteri. Når de presser rabarber, har de pulpen i overskud, den laver vi rabarber-gin af.

Hvordan har projektet hjulpet jer med at kommunikere til kunder og samfundet generelt?

– Vi har selvfølgelig tænkt ind, at vores kommunikation ikke skulle være greenwashing, så vores kommunikation er vokset i takt med, at flere og flere virksomheder spørger til vores produktion.

– Det er jo nemt nok at sige, at man er bæredygtig, men at kunne forklare hvordan, at kunne fremvise udregninger og fortælle, at det her er faktisk rigtigt, det er noget helt andet. Og det er vigtigt.

Kan I mærke en efterspørgsel på de her grønne tiltag?

– Det kommer stille og roligt, det kan vi godt mærke. Og

Wild Distillery produkter

nogle virksomheder har meget fokus på det. Vi laver eksempelvis mange firmagaver med "custom print", og en af vores kunder, der er et elfirma, havde fået en ny ansat hos dem, som ikke troede på, at ginproduktion på lille Bornholm var en bæredygtig forretning. Så kunne vi – fordi vi har gjort benarbejdet – inden for kort tid sende vores CSR-rapport CSR (Corporate Social Responsibility), som viser præcis, hvad vi gør – lige fra affaldshåndtering til varmeforbrug.

Hvad er jeres fremtidige planer for at opretholde og styrke jeres praksis?

– Udover Biogas, er vi også ved at undersøge, hvordan vi kan mindske produktionspildevand. Vi tænker også over bæredygtighed i vores indkøb – det vil sige: store mængder, færre gange. Vi bruger desuden FSC-certificeret pap og bionedbrydelige pakkechips.

Hvordan påvirkede dette fokus på en bæredygtig bundlinje Wild Distillery i det hele taget?

– Det har givet os et forspring i at være mere bæredygtige, end vi ellers har kunnet være på markedet, så det har givet os et spark – et ekstra løft!

■ AF TINA TOFT MØLLER. FOTO: WILD DISTILLERY

■ Hvad er bæredygtighed?

Bæredygtighed er "en teknologis eller en kulturs slid på naturgrundlaget," mens bæredygtig udvikling er at sikre en reduktion af klimapåvirkninger og en balanceret ressourceudnyttelse.

Kilde: DTU

Master Distiller og indehaver af Wild Distillery, Henrik Nerst

Feriestedet Skovly er gået grønt

Feriestedet Skovly har gennem deltagelse i Bæredygtig Bundlinje Bornholm investeret i en energioptimering, der bidrager til den grønne omstilling og kan forlænge udlejningssæsonen.

■ Feriestedet Skovly på Bornholm har taget klimaansvar og deltaget i Bæredygtig Bundlinje Bornholm – et projekt, der har hjulpet over 50 lokale virksomheder med en grønnere forretning.

Indsatsen har resulteret i en række klimavenlige tiltag på feriestedet. Faktisk langt flere end hvad ejeren, Lone B. Rasmussen, oprindeligt havde forestillet sig.

– Jeg overtog stedet i 2018, hvor jeg kontaktede Business Center Bornholm for at få rådgivning angående udskiftning af de daværende oliefyr. Oliefyrene slugte utroligt meget allerede den første vinter, husker hun og tilføjer med en lille latter:

– Det gjorde mig ofte nervøs, at jeg aldrig kunne være helt sikker på, at de ville starte.

Efter en såkaldt energiscreening – en måling af virksomhedens forbrug, der viste dens energieffektiviseringspotentiale – blev det beregnet, at Feriestedet Skovly kunne reducere virksomhedens årlige CO2-udledning med 16,5 tons.

Alle de anbefalinger, der blev lavet på basis af analysen, har Lone. B. Rasmussen siden implementeret, og det betyder, at hun nu kan udvide sæsonen for sine gæster fra Danmark og udlandet.

– Oliefyret blev udskiftet med luft-til-vand varmepumper, elradiatorer til luft-til-luft varmepumper og elvandvarmere til brugsvandsvarmepumper – alt sammen i 2019. Derudover blev tre af bygningerne hulmursisoleret, og ekstra isolering blev tilført. Og nu har jeg så fået opsat solceller i år.

Hvordan har forløbet været for dig?

– Det hele skete hurtigt efter, at jeg havde overtaget stedet, men jeg vil sige, at jeg følte mig tryg hele vejen igennem projektet på grund af, at jeg havde hjælp fra professionelle rådgivere. Der blev målt, og regnet og analyseret, og tænk hvis jeg havde stået alene med det. Der har også været uventede fordele. Jeg vidste eksempelvis ikke, at varmtvands-varmepumper også suger fugt ud af et rum og giver et meget bedre indeklima.

Er der noget, der har været mindre godt?

– Jeg havde i første omgang ikke regnet med, at jeg skulle investere så mange penge så hurtigt (over 800.000 kr.). Jeg ved heller ikke, om jeg nogensinde kommer til at kunne tjene hele investeringen ind igen, og lige nu er det jo heller ikke så sjovt med de rente- og prisstigninger, der har været.

– På den anden side var der jo nogle ting, hvor jeg godt kunne se, at det alligevel skulle have været ordnet på et eller andet tidspunkt. Elradiatorer forbruger eksempelvis tre gange så meget energi som varmepumper, så det var vigtigt at få dem udskiftet. Og jeg er spændt på effekten af solcellerne!

– Det er også spændende at være med til at reducere den negative påvirkning på miljøet og bidrage til en mere bæredygtig fremtid. Nogle turister er helt ligeglade med den slags, men andre går op i det og spørger ind til det – og det er da meget rart at kunne sende dem hjem fra en ferie på Bornholm med bevidstheden om, at de traf et mere klimavenligt valg ved at bo her.

■ AF TINA TOFT MØLLER

> **“Det hele skete hurtigt efter, at jeg havde overtaget stedet, men jeg vil sige, at jeg følte mig tryg hele vejen igennem projektet på grund af, at jeg havde hjælp fra professionelle rådgivere.**
>
> *Lone B. Rasmussen*
> *Ejer af Feriestedet Skovly*

■ Om Feriestedet Skovly

Feriestedet Skovly er en gård fra 1875, der blev indrettet til ferielejligheder i 1990'erne og bl.a. også benyttes til vandre- og yogaophold. Feriestedet er omgivet af marker, skov og sø og består af syv rummelige ferieboliger, alle med altan eller terrasse. Desuden er der en stor naturgrund. Med sin centrale placering er Feriestedet Skovly et godt udgangspunkt for oplevelsesture på øen til fods, på cykel eller i bil.

Se mere: feriestedetskovly.dk

Lone. B. Ramussen er indehaver af Feriestedet Skovly. Hun har lige siden sin overtagelse af stedet fået lavet mange klimavenlige tiltag udover andre renoveringer, der har frisket stedet op og bidrager til Bornholms klimamål: – Der vil løbende ske yderligere forbedringer. Priserne vil jeg dog stadig holde i den lave ende, fortæller hun.

AK SMEDETEKNIK

- Smede
- Montage
- Industriservice

TLF 28 73 81 68
post@aksmed.dk - www.aksmed.dk

Kontrol rapport

AK Smedeteknik er godkendt af fødevarestyrelsen til at producere Fødevare Kontakt Materiel (FKM)
Se kontrolrapport på www.aksmed.dk

B

FINANSIERING TIL NYE OG BESTÅENDE VIRKSOMHEDER PÅ BORNHOLM

Fonden yder lån til investeringer i maskiner, anlæg samt bygninger og kan også medfinansiere forretningsudvikling herunder produkt- og markedsudvikling, samt grøn omstilling og ejerskifte.

Læs mere på www.erhvervsfonden.dk

BORNHOLMS ERHVERVSFOND
Landemærket 26, Rønne, tlf. 5695 7300

Rådgivning til alle brancher!
· Økonomi
· Ejendomshandel
· Tinglysning
· Ledelse
· APV
... og meget mere!

Bornholms Landbrug & Fødevarer

Det kongelige Akademis Professionsbachelor for kunsthåndværk; Crafts in Glass and Ceramics.

Bæredygtigt samarbejde

Det Kongelige Akademis Professionsbachelor for kunsthåndværk; Crafts in Glass and Ceramics, fremmer innovation og cirkulær økonomi med testforsøg af biogas på Bornholm.

■ Bornholm har sat ambitiøse mål om at opnå CO2-neutralitet i 2025 og affaldsfrihed i 2032. For at nå disse mål er det imidlertid nødvendigt at accelerere den grønne udvikling på øen. En af de mulige løsninger, der er blevet undersøgt, er brugen af biogas, som kan erstatte traditionelle fossile brændstoffer.

Biogas produceres ved at genanvende organisk affald, såsom husdyrgødning, spildevandsaffald fra fødevareindustrien og organisk husholdningsaffald.

En af øens »firstmovers« på området er uddannelsen for kunsthåndværk ved Det Kongelige Akademi på Bornholm. Sidste år tog uddannelsen initiativ til at mødes med Bornholms Bioenergi ApS i Aakirkeby for at undersøge mulighederne nærmere.

– Efter mødet var vi klar over, at der måske var potentiale for et udviklingssamarbejde, siger Viki Noorman Kert, som er daglig leder ved Det Kongelige Akademis program for kunsthåndværk, og tilføjer, at dette blev endnu mere tydeligt under en innovationsworkshop, som blev afholdt af Business Center Bornholm og Energy Cluster Denmark samme år i projektet Nationalt Center for Grøn Energi.

Georg Koefod, driftsleder for Bornholms Bioenergi ApS, er enig. Han har deltaget i to innovationsworkshops og ser mange muligheder.

– For det første er det rart at møde de virksomheder, som skal aftage vores biogas og høre deres syn på fremtiden, og hvad de kigger efter. Det er også med til at gøre arbejdet nemmere for os i forhold til at vide, hvad gasforbruget er på Bornholm, fortæller han.

På forkant med udviklingen

Efter den første innovationsworkshop tilbød Business Center Bornholm at lade uddannelsen Crafts in Glass and Ceramics være et casestudie for et hold studerende fra Aalborg Universitet (AAU) og Syddansk Universitet (SDU). Fokus var at undersøge mulighederne for brugen af biogas til værkstedernes indvarmningsovne, og institutionen, der var udfordret af tidens stigende el- og gaspriser, takkede ja uden at blinke.

Og nu er man klar til at opsætte en testenhed på skolen denne sommer.

– Udover at være bedre for klimaet, er det også i overensstemmelse med vores værdier. Som et uddannelsesprogram for kunsthåndværk, hvor energi er en væsentlig omkostningstung faktor for at udøve sit fag, er det vigtigt, at vi er på forkant i forhold til udviklingen af de nyeste grønne produktionsmetoder. Det giver de studerende de bedste forudsætninger for at etablere et bæredygtigt arbejdsliv, forklarer Viki Noorman Kert.

Hun er spændt på resultatet.

– Indvarmningsovne bruges jo til at varme glas op, når man forarbejder det. Derfor er de en vigtig del af arbejdsprocessen. Vi ved ikke endnu, om biogassen har en effekt på materialet, såsom at glasset måske går fra transparent til at have en brun tone, men vi forventer det ikke. Vi forventer, at gassen vil være ren i sin kontakt med glasset, og at vi gradvist kan udbrede brugen af biogas.

Hvad vil I gøre med testresultaterne?

– Dem vil vi annoncere. Vi kan blive den første uddannelses-

§ ADVOKATFIRMAET
BO HANSEN & MORTEN HARTELIUS

Advokat
Morten Hartelius
Snellemark 51, Rønne
advokat@adv-bohansen.dk
56 95 17 04
www.adv-bohansen.dk

Arkiv foto Bornholms Tidende

Driftsdirektør i Bigadan A/S, Torben Ravn Pedersen.

Georg Koefod, driftsleder for Bornholms Bioenergi ApS.

■ Bornholms Bioenergi ApS blev opført i 2006/07. I slutningen af 2018 overtog Bigadan A/S selskabet, og anlægget modtager gylle, dybstrøelse og fiber fra lokale landmænd samt kategori 3-affald fra Danish Crown. Biogassen, der produceres, anvendes til at generere elektricitet og fjernvarme i anlæggets gasmotorer.

Se mere: bigadan.dk

institution for kunsthåndværk, der benytter sig af biogas, og det er noget særligt, når alt er lokalt produceret – selv energien. Vi kan give vigtig viden videre til næste generation. På den måde er det jo megaspændende. Ikke kun for etablerede kunsthåndværkere på Bornholm, men for faget i al almindelighed – både i Danmark og i resten af verden.

Et lokalt projekt

Driftsdirektør i Bigadan A/S, Torben Ravn Pedersen, nikker til perspektiverne og pointerer, at man gerne vil øge produktionen af grøn energi på Bornholm.

– Generelt arbejder vi lige nu på at få den nødvendige tilladelse. Vi har ikke været med på Bornholm så længe, men efter at have opdateret og renoveret biogasanlægget, er vi klar til en ny fase.

– Der er et stort potentiale på Bornholm, hvor vi allerede har mange gode samarbejdspartnere.

SDU-forskere har opfundet en metode, som omdanner den CO2, som biogasanlæg udleder, til biometan – også kaldet grøn gas. Er det noget, der kunne tænkes at blive indført på Bornholm?

– På Syddansk Universitet og andre steder arbejdes der på at lave brint (H2) ved at bruge overskuds-el. Hvis man så tager denne brint og lader den reagere med CO2 fra biogasproduktionen, kan man lave metan (CH4), som er en form for gas, der kan bruges som brændstof. På Bornholm er der CO2, som kommer fra biogasproduktionen, og hvis man kan producere brint, kan man bruge denne CO2 til at lave metan. Teknologien er stadig under udvikling, men når den er klar, vil det være muligt at omdanne overskuds-el til metan, som kan opbevares og bruges senere som brændstof.

Hvad skal der konkret til for at lykkes med en øget biogasproduktion?

– Vi har ansøgt om en ny lokalplan, som sætter rammen for en udvidelse af biogasanlægget. Den næste del er at finde de rette leverandører af råvarer – det vil primært være landmænd. Den sidste del er; vil forbrugerne købe den grønne energi til en pris, der giver mening?

– Det bliver et lokalt projekt, for når der ikke er et fast gasnet, hvor du kan tage biogassen, rense den og putte den på gasnettet, skal biogassen afsættes komprimeret. Et eksempel herpå er samarbejdet med Det Kongelige Akademi, som derfor er ekstra værdifuldt.

■ AF TINA TOFT MØLLER

Arkiv foto Bornholms Tidende

Viki Noorman Kert, daglig leder ved Det Kongelige Akademis program for kunsthåndværk på Bornholm, der blev etableret i 1997. I 2018 blev uddannelsen akkrediteret som landets første kunstneriske professionsbachelor på 3 ½ år. Den internationale kunsthåndværkeruddannelse er lokalt forankret og tæt forbundet til det bornholmske kunsthåndværkermiljø og samfund. Se mere: royaldanishacademy.com

Claus Duevang er direktør og ejer af KH Maskinfabrik ApS. Virksomheden har eksisteret siden 1985 og beskæftiger 31 medarbejdere. Virksomheden fremstiller stålkonstruktioner, specialiserede produkter og procestekniske løsninger som underleverandørarbejde. Derudover servicerer de maskiner inden for industrien, trykluftanlæg, autolifte og benzintankinstallationer på Bornholm. Snart vil servicering af offshoreselskaber også være på opgavelisten.

Fremtidens energiløsninger skal udvikles på Bornholm

Projekt Nationalt Center for Grøn Energi har siden 2022 arbejdet på at etablere et residential college på Bornholm, og her i opstartsfasen har man allerede koblet flere DTU-studerende på grønne virksomhedsprojekter.

■ Bornholm er på vej til at blive verdens første energiø og gøre Danmark til frontløber inden for avanceret udnyttelse af havvind, Power-to-X og andre grønne energitiltag.

Danmarks Tekniske Universitet (DTU) samarbejder i den forbindelse med bl.a. projektet Nationalt Center for Grøn Energi (Baltic Energy Island), andre universiteter, Campus Bornholm og Business Center Bornholm om et residential college på øen, hvorigennem studerende og forskere blive koblet på lokale virksomhedsprojekter inden for den grønne omstilling, data og digitalisering.

Residential College Bornholm forventes at få til huse i det gamle Rønne Elværk sammen med en række andre funktioner i tilknytning til Baltic Energy Island, men på trods af at den fysiske location ikke er helt på plads endnu, så er aktiviteterne for Residential College Bornholm kommet godt i gang.

I november 2022 afholdt DTU og Business Center Bornholm første gå-hjem-møde for bornholmske virksomheder om mulighederne, og siden har flere lokale virksomheder deltaget i forløb med studerende, der har belyst potentialet for innovative energiløsninger.

Flere virksomheder har efterfølgende takket ja til et fremtidigt samarbejde med studerende fra DTU og andre universiteter.

Ny viden

En af disse virksomheder er KH Maskinfabrik ApS, som arbejder med konstruktioner, løsninger og produkter i stål og plast. I en periode på to måneder havde virksomheden fem DTU-studerende tilknyttet.

Direktør Claus Duevang fortæller:

– Vi har altid spændende idéer i skuffen, og i dette tilfælde bad vi de studerende belyse, hvordan man kunne integrere solceller på en alternativ måde, for vi ønsker ikke at plastre taget til med dem. De fandt en superfin løsning på at udnytte solenergi i et areal, hvor man kunne udvide i højden og i bredden.

Selvom projektet endnu ikke har sat voldsomt meget i gang hos KH Maskinfabrik ApS, vil virksomheden bruge dele af løsningen. De skal dog først teste det i en lille skala, før de gør mere.

En udfordring ved projektet har været, at det har kørt i kort tid, så virksomheden har ikke fået det samme udbytte, som hvis de havde haft de studerende i længere tid. Alligevel synes Claus Duevang, at det er værdifuldt at byde studerende velkommen som praktikanter i virksomheden.

– Jeg har selv været studerende engang og ved, at det er bed-

Søren Femmer Jensen er medstifter af Sensemakers ApS – en grøn teknologi-startup, der leverer løsninger til lokalsamfund, private virksomheder, NGO'er og forskere. Fokus er at hjælpe med at forstå og interagere med planetens økosystemer. Det er virksomhedens mission at "demokratisere adgangen til miljøvenlige og cirkulære løsninger, der lukker kløften mellem mennesker og teknologi".

re at arbejde med rigtige projekter fra virkelighedens verden. Samtidig var det spændende, sjovt og interessant at have studerende i huset, da de kom med nye input og den nyeste viden.

Højt fagligt niveau

En anden virksomhed, der har haft glæde af en DTU-praktikant, er bornholmske Sensemakers ApS, der arbejder med miljøteknologiske løsninger. At finde frem til det rette match var i øvrigt en smidig proces.

Det fortæller Søren Femmer Jensen, der er medstifter af Sensemakers ApS:

– Praktikken kom i stand med hjælp fra konsulenter fra DTU og Business Center Bornholm, som varetog formidling af et stillingsopslag til studerende på forskellige relevante studieretninger. Herefter modtog Sensemakers ansøgninger fra en række studerende. Der blev herefter gennemført et personligt interview forud for indgåelsen af praktikaftalen.

Han tilføjer:

– Arbejdsopgaverne har omhandlet programmering og udvikling af et automatisk navigations- og styresystem til en maritim drone. Praktikanten har også deltaget i gennemførsel af tests af det fysiske udstyr med Sensemakers egenudviklede hardware komponenter.

Hvordan har praktikperioden været til gavn for Sensemakers ApS, og hvordan har den bidraget til virksomhedens mål og mission?

– Som opstartsvirksomhed på et højteknologisk felt har det været en stor hjælp at kunne arbejde med en højtkvalificeret teknisk dygtig studerende. Efter en kort indkøringsperiode har praktikanten haft mulighed for at levere reelle løsninger og bidrage til virksomhedens udvikling. Det faglige niveau har været rigtig højt, og har uden tvivl været et skub frem mod Sensemaker's mål om at levere automatiserede løsninger indenfor monitorering af miljø og natur.

Vil I overveje at have flere praktikanter fra DTU i fremtiden, og i så fald, hvordan vil I sikre, at disse praktikophold er vellykkede for begge parter?

– Vi vil helt sikkert undersøge mulighederne for at få flere praktikanter fra DTU i fremtiden og styrke vores innovative udviklingsmiljø endnu mere. Vi er – og vil fortsat være – meget åbne for at bruge noget af den "state of the art" viden og inspiration studerende kan bidrage med.

■ AF TINA TOFT MØLLER

■ Hvad er et residential college?

Et tilbud til studerende på bachelor- og kandidatuddannelser om studieophold uden for de større byer med tæt kobling til lokale private og offentlige virksomheder.

Kilde: Danske Universiteter

Sensemakers. Fotograf Malgorzata Hojka

Styrket ekspertise inden for programmering, app-udvikling og IT-løsninger

JF er din partner inden for IT og infrastruktur til erhvervslivet.

Vi er specialister i IT-support, B2B-rådgivning, projektstyring samt komplette løsninger inden for IT, softwareudvikling og webudvikling.

Vores kompetencer er blevet styrket markant i løbet af det seneste halve år. Som et resultat kan vi nu håndtere flere udviklingsprojekter med hjemmesider og specialiseret web- og softwareudvikling hos JF Data Service.

Har din virksomhed derfor brug for at styrke det digitale setup, forbedre hjemmesiden eller få et generelt servicetjek af jeres IT-infrastruktur? Vi står klar til at tage en uforpligtende snak om den mest optimale løsning for jeres virksomhed.

Direktør Lars Falk

JF Data Service ApS | Håndværkervej 2 | 3700 Rønne | Telefon: 5695 2648 | jf-data.com